

- *plenaire discussie*: het verslag enz. wordt besproken in de klas, of met een nog groter publiek. Hier pas moet de leraar - zonodig! - de leerlingen de taal van zijn vak aanbieden.

Bovenstaande informatie en lesfragmenten zijn geput uit:

1. D. Barnes e.a. *Language, the Learner and the School*, Penguin 1971 (rev.ed.).
2. Language across the curriculum, NATE-conference 1971, in: *English in education*, vol, 5 no. 2, 1971.

BIJLAGE 3

WORDT TAAL VOOR LEERLINGEN PARTICULIER OF KOLLEKTIEF BEZIT?

Kees van Baalen

'Weet jij het antwoord? '

'Nee'.

De leraar zet iets in zijn boekje.

'Nou jij dan? '

Als de nu aangewezen goed antwoordt, dan wordt er weer iets in het boekje gezet. Wat? Dat weet de leerling niet. Het kan een goede aantekening zijn. Maar als de leraar heeft gezien dat net dat ene woordje door iemand anders ingefluisterd werd, dan was het een slechte beurt.

Deze krankzinnige situatie, die toch waarschijnlijk nog dagelijks voorkomt, is een karikatuur van wat de meeste andere leraren ook doen. Zij het dan in milder, humaner, of zelfs humoristischer vorm. Maar ook hen gaat het in wezen nog steeds om 'Weet hij zijn weetje? ' En wat dan getoetst wordt is de kennis die in één hoofd zit.

Wat is 'kennis'? Een stel aangeslagen hersencellen? Een rijtje definities? Wat wij, gewone schoolfrikken, aanleren is honderden verschillende soorten kwijl, die gaan druipen bij honderden verschillende belgeluiden.

Dit leerproces, dat op de meeste scholen nog gepraktiseerd wordt, is een restant van opvattingen over kennis uit de tijd waarin Kant nog worstelde met de verhouding tussen kennend subjeet en het 'Ding an sich'. Volgens Kant zouden ergens in onze hersenen bij dat 'ding' een stel woordjes horen, die met onzichtbare draadjes aan elkaar zaten. Dat waren de kenvormen in ons hoofd. Ze hoorden zo'n beetje te passen op de dingen erbuiten.

Dat er daarna nogal wat aangerotzood is op het gebied van de kennistheorie is nog nauwelijks tot de praktijk van de didaktiek doorgedrongen. Op school heerst nog het beeld van de eenzame geleerde, fronsend tegenover de materie. Moderner wetenschap-

pelijke ervaringen hebben geleid tot het besef dat kennis niet veel meer kan zijn dan 'keuvelen óver de dingen'. De dingen op zich waar Kant het nog zo druk mee had, zijn bijna over de horizon van onze belangstelling verdwenen. Het voornaamste van kennis is niet meer dat hij 'waar' is, maar dat hij kommuniekabel is.

Een leerling die zegt: 'in mijn eentje weet ik niks. Ik weet pas iets als we 'het er met elkaar over hebben', die heeft een moderner kennisopvatting dan de leraar met zijn cijferboekje, die leren meet als het verwerven van bezit, of die kennis beschouwt als macht waarvan het vanzelfsprekend is dat die zich opstapelt door rijtjes leren, regels instampen en eksamendressuur.

Dit soort lesgeven (en hoe vaak komt dit niet nu nog voor?) is een sublieme inwijding in een maatschappij waar iedereen er op gebrand is meer te hebben dan een ander. Ten koste van die ander.

Die soort maatschappij, en de er onafscheidelijk bij behorende leermethoden moet, volgens mij, ondergraven worden. Wat er op school voor in de plaats kan komen zijn sociale processen, waarin hoofddoel is dat de kommunikatie naar binnen toe zo intensief mogelijk is. En waar zo veel mogelijk mensen aan mee kunnen doen. Maar ook kommunikatie die naar buiten toe zo ekstensief mogelijk is. Die tot de derde wereld strekt bijv. Het onderwerp kan dus van alles zijn: biologie, aardrijkskunde, literatuur, politiek . . . gewoon alles wat op een school te pas komt. Maar nu niet meer om allemaal geïsoleerd individuele kennispakhuisjes vol te stouwen, maar om die dingen te zetten midden op een speelveld, een circuspiste of een boksring, waarin die dingen benaderd, bespeeld en bevochten kunnen worden met taal. Dat mag van mij nog wel 'leren' genoemd worden als maar duidelijk is dat het niet meer gaat om het veroveren van kennis als particulier bezit, maar om het ontwikkelen van kontaktnogelijkheden, waar zoveel mogelijk mensen aan deel kunnen hebben.